

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2002/131

Karar Sayısı : 2004/ 87

Karar Günü : 23.6.2004

Resmi Gazete Tarih-Sayısı : 19.02.2005 – 25732

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Edirne Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 24.4.1930 günlü, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 246. maddesinin, Anayasa'nın 2., 10. ve 56. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Sanığın ikametgahının müştemilatındaki ahırda büyük baş hayvan beslediğinin tespiti üzerine, 1593 sayılı Yasa'nın 246. maddesine aykırılık nedeniyle 282. maddesi gereğince cezalandırılması istemi ile açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralı

1593 sayılı Yasa'nın 246. maddesi şöyledir :

“Yirmi binden fazla nüfusu olan şehirlerde umumi caddelerde veya belediyelerce tâyin edilecek mıntakalar içinde hayvan ahırı bulundurulması memnudur.”

B- İlgili Yasa Kuralı

1593 sayılı Yasa'nın 282. maddesi şöyledir :

“Bu Kanunda yazılı olan yasaklara aykırı hareket edenler veya zorunluluklara uymayanlar hakkında; Kanunda ayrıca bir ceza hükmü gösterilmediği ve fiilleri Türk Ceza Kanununda daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, üç aydan altı aya kadar hafif hapis cezası ve beşbin liradan otuzbin liraya kadar hafif para cezası verilir. Ayrıca, fiilin işleniş şekli ve niteliğine göre failin suça vasıta kıldığı meslek ve sanatın yedi günden üç aya kadar tatiline ve aynı süre kadar işyerinin kapatılmasına da hükmedilebilir.”

C- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 2., 10. ve 56. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Mustafa BUMİN, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Nurettin TURAN, Aysel PEKİNER,

Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılmalarıyla 11.9.2002 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru gerekçesinde itiraz konusu kurala göre, nüfusu 20.000'den fazla olan şehirlerin genel caddelerinde veya belediyelerce tayin edilecek bölgeler içinde hayvan ahır bulundurulmasının yasaklanmış olmasının, daha az nüfuslu yerleşim birimlerinde böyle bir yasağın uygulanamayacağı anlamına geleceği, nüfus hareketlerinin yoğun olduğu ülkemizde hakların kullanılmasında eşitsizlikler yaratacağı belirtilerek, anılan kuralın Anayasa'nın 56., 10. ve 2. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralla nüfusu 20.000'den fazla olan şehirlerin genel caddelerinde veya belediyelerce tayin edilecek bölgeler içinde hayvan ahır bulundurulmasının yasaklanmış olması, yasanın çıkarıldığı dönemde Türkiye gerçekleri gözönünde tutularak getirilmiş bir düzenlemedir. Yasakoyucunun ülkenin ekonomik ve sosyal yapısı, nüfusun dağılımı, uğraş alanları gibi nedenleri bir arada değerlendirerek, nüfusu 20.000'den fazla olan şehirler için yasağın konulmasını gerekli gördüğü anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 56. maddesiyle, kişinin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamak hakkını güvence altına alınmış, devlete ve vatandaşlara çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek ödevi yüklenmiştir. Aynı maddede herkesin yaşamını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak amacıyla gerekli önlemleri alma, sağlık kuruluşlarını planlama, düzenleme ve denetleme de devletin ödevleri arasında sayılmıştır.

Bu ödevler çeşitli yasalarla yaşama geçirilmiştir.

1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 20. maddesinde, umumi mahallerde halkın sağlığına zarar veren etkenleri yok etme, belediyelerin görevleri arasında yer almıştır.

1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin 13. bendinin son cümlesinde de yeniden yapılacak umumi ahır ve samanlıkların yerini belirlemek ve mevcut olanları sağlık kayıtlamalarına bağlı kılmak, belediyelere görev olarak verilmiştir.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 1. maddesi yasanın amacını, *“yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; ... sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak”* olarak belirlemiştir. Aynı Yasa'nın, 40. maddesinde ise *“Arsalarda, evlerde ve sair yerlerde umumun sağlık ve selametini ihlal eden, ... birikintilerin, ... hususi mecra, lağım, çukur, kuyu; mağara ve benzerlerinin mahzurlarının giderilmesi ve bunların zuhuruna meydan verilmemesi ilgililere tebliğ edilir”* denilmiştir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 1. maddesinde yasanın amacı, *“...bütün vatandaşların ortak varlığı olan çevrenin korunması, iyileştirilmesi; kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal*

kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması; su, toprak ve hava kirlenmesinin önlenmesi; ülkenin bitki ve hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel zenginliklerinin korunarak, bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık, uygarlık ve yaşam düzeyinin geliştirilmesi ve güvence altına alınması için yapılacak düzenlemeleri ve alınacak önlemleri, ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak belirli hukuki ve teknik esaslara göre düzenlemek ...” olarak belirtilmiş; anılan Yasa'nın 3. maddesinde, çevre korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesine ilişkin genel ilkeler tespit edildikten sonra üçüncü bölümde, çevre kirliliğinin önlenmesine ilişkin önlemlere ve yasaklara ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Bütün bu yasal düzenlemelerin nüfusu 20.000'in altındaki yerleşim birimleri için de geçerli olduğu açıktır. Ancak kimi önlemlerin uygulanacakları yöre ve olayların özelliğine göre sınırlandırılması, Anayasa'nın 56. maddesiyle Devlete verilen görevlerin yerine getirilmediği anlamına gelmez.

Öte yandan yasa önünde eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

İtiraz konusu kuralla, belli bir nüfusun üzerindeki yerleşim birimlerinde yaşayanlar için yasak getirilirken, bunun altındakilerin farklı konumları gözetilerek genel sağlık düzenlemelerinin ve bunları uygulayacak olan idarenin korumasına bırakılmalarının eşitlik ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 56, 10 ve 2. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

24.4.1930 günlü, 1593 sayılı “Umumi Hıfzıssıhha Kanunu”nun 246. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 23.6.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Sacit ADALI

Esas Sayısı : 2002/131
Karar Sayısı : 2004/ 87

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Ertuğrul ERSOY

Üye

Tülay TUĞCU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Mustafa YILDIRIM

Üye

Fazıl SAĞLAM

Üye

A. Necmi ÖZLER